

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Жовніра Станіслава Сергійовича

на тему:

«ТВОРЧИСТЬ ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ДЛЯ ГІТАРИ: ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ ТА ВИКОНАВСЬКА ПРАКТИКА»

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету.

Музична культура Латинської Америки – складне явище, історично сформоване на базі американського (індіанського), європейського (насамперед іспанського і португальського) та африканського джерел. Значення і вплив кожного з них по-різному проявилися в різних районах американського континенту – в залежності від рівня індіанської культури, наявності та чисельності афро-американського населення, зв'язків регіону з метрополією, особливостей його економічного, політичного життя і культурного розвитку, а також інших причин культурно-історичного характеру. У той же час ці три генетичні корені чітко простежуються і в структурі сучасної народної музики Латинської Америки, в якій можна вирізнити, відповідно, музику індіанську, креольську і афро-американську з рядом проміжних (перехідних) «прошарків». З цих складових тільки індіанська музика є місцевою, корінною (автохтонною) культурою; креольська і афро-американська музика – порівняно молоді культури, формування яких відбувалося в Америці протягом XVI–XVIII ст., а сучасні стилістичні риси почали формуватися лише наприкінці XIX ст.

Слід визнати, що внесок латиноамериканського сегменту в світову музику ще не оцінено в достатній мірі. Цілісного, історично простеженого уявлення про творчість латиноамериканських композиторів для гітари на сьогодні немає, хоча їх творчість вже впевнено завоювала прихильність як виконавців-гітаристів, так і слухачів. Подібна ситуація спостерігається і в Україні. Загальний інтерес до гітарного мистецтва в останні роки значно активізувався, що засвідчується відкриттям класу гітари у всіх ланках мистецької освіти, численними науковими і навчально-методичними дослідженнями, дисертаційними, нотними, довідковими виданнями. Проте, аналіз латиноамериканської музики, на жаль, майже не представлений в україномовних наукових дослідженнях, хоча інтерес до її інтерпретації постійно зростає. Творчість А. П'яцолли, А. Барріоса, Л. Брауера та ін. все активніше входить до репертуару гітаристів-віртуозів, звучить на концертах, конкурсах і фестивалях, присутня у медіапросторі. Актуальні тенденції й виконавські аспекти розвитку гітарної творчості латиноамериканських композиторів вибірково представлені лише у окремих дослідженнях українських музикознавців В. Доценка, Т. Іваннікова, Т. Філатової, педагога Л. Васильєвої.

Найповніші дослідження латиноамериканської музики загалом здійснили зарубіжні науковці – переважно Америки і Східної Європи – В. Доценко, В. Конен, І. Кряжева, П. Пічугін, З. Карташева, О. Ніколаєва та ін. Активізуються дисертаційні дослідження творчості окремих митців латиноамериканської гітарної музики авторами євроазійського та

американського континентів, що публікуються англійською, іспанською, португальською мовами.

Значна питома вага репертуару латиноамериканської музики у творчості сучасних українських гітаристів, потреба у визначенні її інтерпретаційних аспектів актуалізувала потребу вибору теми і дослідження творчості латиноамериканських композиторів для гітари в її теоретичних, історичних та виконавських вимірах. Оскільки на сьогодні в українському музикознавстві відсутнє цілісне дослідження латиноамериканської музики для гітари, її жанрово-стильової специфіки та виконавських тенденцій, залишається актуальною потреба введення цього маловідомого, пласту до наукового обігу і практичного використання.

Теоретичну базу дослідження склали розробки в наступних галузях: історія культури і музичного мистецтва країн Латинської Америки; аналіз творчості латиноамериканських композиторів; історія народно-інструментального виконавства в Україні загалом, і гітарного зокрема, та визначення питомих ваг в ньому латиноамериканської музики; роботи з теорії та історії музичного виконавства та інтерпретації; навчально-методичні праці й репертуарні збірники для гітари.

Основна опора дисертанта здійснена на роботи В. Доценка, П. Пічугіна, Г. Іваннікова, Ю. Ніколаєвської, Л. Вітошинського та ін.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі музичної україністики та народно-інструментального мистецтва Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» відповідно до плану науково-дослідної роботи закладу вищої освіти та наукової тематики кафедри «Народно-інструментальна музика України і зарубіжжя: аспекти взаємодії фольклорного і академічного напрямів» 2013–2023 рр. (державний реєстраційний номер 0113U006389). Тему дисертації затверджено 01 листопада 2016 р. (протокол № 10) на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Наукові завдання, розв'язання яких отримано в дисертації. Мета дослідження – визначення латиноамериканської компоненти гітарної творчості періоду ХХ – початку ХХІ століття у композиторській та виконавській взаємодії. При цьому актуалізуються такі завдання:

- проаналізувати історіографічну, джерельну та методологічну бази дослідження;
- осмислити основні етапи розвитку історії латиноамериканської музики та її гітарної складової;
- конкретизувати внесок композиторів Латинської Америки періоду ХХ – початку ХХІ ст. у гітарну творчість;
- дослідити й узагальнити фольклорні джерела гітарної творчості латиноамериканських композиторів;
- систематизувати тематичну, жанрову та стильові площини мистецьких здобутків латиноамериканських композиторів для гітари;
- диференціювати індивідуальні персональні здобутки композиторів і виконавців гітарної латиноамериканської музики;
- упорядкувати репрезентативні приклади латиноамериканської музики у гітарному виконавстві та звукозаписах українських та зарубіжних

митців.

Основним матеріалом роботи слугували нотні, аудіальні та аудіовізуальні джерела, представлені музичними зразками сольних та ансамблевих жанрів латиноамериканських композиторів для гітари. **Хронологічні межі дисертації охоплюють** XX – початок XXI століть. **Географія дослідження охоплює територію** країн Латинської Америки як вихідного музичного ареалу, а також інших країн Європи, зокрема й України, як сферу поширення латиноамериканської гітарної музики.

Наукова новизна отриманих результатів визначається цілісною, історично простеженою музикознавчою характеристикою національних, регіональних та індивідуальних аспектів розвитку гітарного мистецтва у країнах Латинської Америки упродовж XX – початку XXI століття, його репрезентації у творчості композиторів і виконавців. **У дисертації вперше:**

1. введено до наукового обігу українського музикознавства загальну характеристику латиноамериканської музики та її гітарної складової;
2. узагальнено джерелознавчу базу дослідження латиноамериканської музики загалом, і гітарної, зокрема;
3. систематизовано жанрову і тематичну площини творів для гітари латиноамериканських авторів, зокрема оригінальних і перекладених композицій;
4. виявлено фольклорну першооснову композицій для гітари латиноамериканських авторів;
5. класифіковано специфічні прийоми гри і штрихи, ритмічні й фактурні формули в авторських і перекладених для гітари творах композиторів Латинської Америки;
6. узагальнено репрезентативні аспекти латиноамериканської гітарної музики в українському виконавстві кінця XX – початку XXI ст., зокрема на прикладах концертної та звукозаписної діяльності.

Також у роботі доповнений і продовжений музикознавчий і виконавський аналіз гітарних творів латиноамериканських композиторів, виявлення їх внеску у світову музичну скарбницю.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження. Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, науково обґрунтовані та достовірні.

Аналіз еволюції творчості композиторів Латинської Америки для гітари, що здобули широке визнання і популярність в академічній музичній культурі, представлено засобами персоніфікованого і жанрово-стильового підходів. Зокрема, розглянуті основні форми і жанри гітарних творів композиторів Марії Луїзи Анідо, Хорхе Мореля, Альберто Хінастери, Хорхе Кардосо, Астора П'яццолли, Хуліо Сагрераса, Луїса Бонфа, Ейтора Вілла-Лобоса, Антоніу Жобіна, Франсіско Міньйона, Арнальдо Фрейре, Антоніу Лауро, Лео Брауера, Мануеля Понсе, Агустіна Барріюса. Визначено жанрово-тематичний зв'язок творів для гітари вищезгаданих композиторів з основними стильовими тенденціями латиноамериканської музики XX ст., особливостями музичних традицій Аргентини, Бразилії, Мексики, Куби, Парагваю та ін.

Систематизовано жанровий спектр творів для гітари у творчості латиноамериканських композиторів – сольних, ансамблевих, для гітари з оркестром. Виконавський вимір сегменту латиноамериканської гітарної музики

розглянуто засобами аналізу концертної та звукозаписної діяльності. Репрезентовано домінування інтересу у виконавській практиці гітаристів до творчості Астора П'яццолли в гітарному мистецтві другої половини ХХ – початку ХХІ століття, а в Україні – в останні десятиліття.

Проаналізовані зразки звукозаписів творів латиноамериканських композиторів для гітари у виконанні українських та зарубіжних гітаристів академічного напрямку: А. Остапенка, І. Федоришина, А. Чадай-Федика, Д. Рибальченка, Б. Сидоренка, М. Землянського, Д. Бучки, В. Петренка, В. Доценка, Б. Бельського, М. Топчія, М. Землянського, Т. Рижкової, Ю. Нехая, К. Успенського, П. Кухти, Ани Відович, Ніколаса Петроу, Джона Вільямса.

Творчість латиноамериканських композиторів для гітари надає широкі можливості для удосконалення технічних навичок виконавців різних рівнів, значно збагатила як навчальну програму академічних музичних закладів, так і програму міжнародних та регіональних виконавських конкурсів. Знайомство з новими музичними образами, взятими з самотутніх традицій народної музичної культури країн Латинської Америки, заснованої на іншій, неєвропейській музичній системі, сприяє розширенню кола виразних засобів і оновленню музичної мови гітаристів.

Методологічною основою дослідження послужив комплекс принципів та методів загально-філософських, культурологічних, музикознавчих. Зокрема, засадничими виступають принцип і відповідні методи *історизму* – для відтворення формування професійних засад розвитку латиноамериканської музики, композиторської творчості та виконавства. *Принцип соціокультурної динаміки* дозволив виокремити регіональну специфіку у латиноамериканській музиці, зокрема в її андському, центральноамериканському, карибському сегментах. *Методи системного, порівняльного і культурологічного аналізу* використані з метою увиразнення як загальної специфіки прояву в латиноамериканській гітарній музиці впливів американської (індіанської), європейської (насамперед, іспанської й португальської) та африканської джерел культури, так і місцевих традицій в розвитку інструментарію, ладо-тональної системи, метро-ритміки, жанрової системи композиторської та виконавської творчості.

Персоналогічний підхід актуалізований як пріоритетний для вияву особистого внеску митців – композиторів і виконавців у розвиток гітарної творчості латинськоамериканської музичної культури.

Термінологічний принцип у дослідженні сприяв виокремленню як ключових позначень та понять, що традиційно застосовуються в історичному та виконавському музикознавстві, так і специфічної навчально-методичної термінології, що поширена в сучасному гітарному виконавстві та педагогіці.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості їх використання у навчальних курсах з історії зарубіжної музики, аналізу музичних творів, музичного фольклору народів світу, історії народно-інструментального виконавства, теорії і практики музичного виконавства, гітарної педагогіки для студентів закладів освіти, культури і мистецтва України. Розглянуті у роботі приклади композицій латиноамериканських авторів ХХ ст. для гітари, що репрезентують різні жанри і стилі, розмаїття технічних прийомів та виконавських моделей сприятимуть досягненню достовірної, історично й

етнічно виправданої стилізації та інтерпретації латиноамериканських творів гітаристами.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на засіданнях кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва Навчально-наукового інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», на звітних конференціях викладачів та аспірантів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника під час навчання в аспірантурі (2016–2020 рр.). Матеріали дослідження пройшли апробацію на 8 міжнародних і 2 всеукраїнських конференціях:

- міжнародних науково-практичних конференціях «Музичне мистецтво XXI ст.: історія, теорія, практика» (27–29 квітня 2017 р.; 27–29 квітня 2018 р.; 1–3 травня 2019 р., 29 квітня – 1 травня 2020 р., м. Дрогобич) – участь заочна;
- міжнародних науково-практичних конференціях «Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX – XXI століть» (8 грудня 2017 р.; 7 грудня 2018 р.; 1 грудня 2019 р., м. Дрогобич) – участь заочна;
- міжнародній науково-практичній конференції «Традиции и современное состояние культуры и искусства» (13–14 вересня 2018 р., м. Мінськ, Республіка Білорусь) – участь заочна;
- всеукраїнських науково-практичних конференціях «Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні» (25–26 квітня 2017 р.; 17–18 травня 2019 р., м. Рівне) – участь очна.

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувачки. Основні положення дисертації викладені у 15 публікаціях, з яких дві статті – у фахових виданнях з мистецтвознавства, затверджених ДАК МОН України, одна – у періодичному зарубіжному виданні, дві – у індексованих виданнях, вісім – в апробаційних виданнях – збірниках тез та матеріалів наукових конференцій.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Статті у фахових та зарубіжних виданнях

1. Жовнір С. Гітарне мистецтво XX століття: національні, регіональні і персональні практики. *Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник Одеської національної музичної академії ім. А. Нежданової*. Випуск 30, книга 2. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 414–428. DOI: <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-30-2-31>
2. Жовнір С. Творчість Хуліо Сальвадора Саггераса в контексті гітарного мистецтва XX – початку XXI століття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 28, том 5, 2020. Дрогобич, 2020. С. 82–88. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.5/28.208899>.
3. Жовнір С. Презентація латиноамериканської музики для гітари українськими виконавцями. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 7(28). RS Global Sp. z O.O., Poland, 2020. Doi: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122020/7333

Статті в індексованих виданнях (Index Copernicus)

4. Жовнір С.С. Творчість Агустина Барріоса в контексті сучасного гітарного

мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка [редактори-упорядники В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2018. В. 19. Т.2. С. 31–35. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/19.167747>

5. Zhovnir S. Astor Piazzolla's creative activity representation in guitar art of the late 20th and early 21st centuries. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts Series in Musical Art*. Issue 2 (2018). P. 125–135. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7581.2.2018.153386>

Публікації апробаційного характеру у збірниках статей і тез наукових конференцій

6. Жовнір С.С. Творчість латиноамериканських композиторів для гітари. *Музичне мистецтво XXI століття – історія, теорія, практика*: збірник наукових праць інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка [загальна редакція та упорядкування А. Душного]. Дрогобич–Кельце–Каунас–Алмати: Посвіт, 2017. Вип. 3. С. 187–195.

7. Жовнір С.С. Традиції та сучасність у творах для гітари кубинського композитора Лео Брауера. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ-ХХІ століть*: збірник матеріалів та тез XI-ї міжнародної науково-практичної конференції (ДДПУ ім. І. Франка, 08.12.2017, м. Дрогобич) [редактори-упорядники А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич: Посвіт, 2017. С. 39–41.

8. Жовнір С.С. Звукозаписна репрезентація творів латиноамериканських композиторів для гітари. *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність*: зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв; редактор-упорядник Л. І. Горіна. Рівне: Волин.обереги, 2017. С. 135–141.

9. Жовнір С. С. Творчість Мануеля Понсе в контексті розвитку гітарного мистецтва. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ-ХХІ століть*: збірник матеріалів та тез XII-ї міжнародної науково-практичної конференції (ДДПУ ім. І. Франка, 07.12.2018, м. Дрогобич) [редактори-упорядники А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич: Посвіт, 2018. С. 107–109.

10. Жовнір С.С. Репрезентація творчості Астора П'яццолли у сучасній виконавській практиці гітаристів. *Музичне мистецтво XXI століття – історія, теорія, практика*: збірник наукових праць інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка [загальна редакція та упорядкування А. Душного]. Дрогобич–Кельце–Каунас–Алмати: Посвіт, 2018. Вип. 4. С. 257–261.

11. Жовнір С.С. Жанри народної латиноамериканської музики та їх репрезентація у творчості латиноамериканських композиторів для гітари. *Музичне мистецтво XXI століття – історія, теорія, практика*: збірник наукових праць інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка [загальна редакція та упорядкування А. Душного]. Дрогобич–Кельце–Каунас–Алмати–Баку: Посвіт, 2019. Вип. 5. С. 369–375.

12. Жовнір С.С. Актуалізація творчості Ейтора Вілла Лобоса в сучасному гітарному мистецтві. *Актуальні проблеми народно-інструментального*

виконавства в Україні: історія і сучасність: зб. наук. пр. Рівен. держ. гуманіт. ун-т мистецтв; редактор-упорядник Л.І. Горіна. Рівне: Волин. обереги, 2019. С. 64–70.

13. Жовнір С.С. Фольклорні джерела гітарної творчості латиноамериканських композиторів. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX-XXI століть*: збірник матеріалів та тез XII-ї міжнародної науково-практичної конференції (ДДПУ ім. І. Франка, 01.12.2019, м. Дрогобич) [редактори-упорядники А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич: Посвіт, 2019. С. 91–95.

14. Жовнір С.С. Жанр Концерту для гітари з оркестром у творчості латиноамериканських композиторів. *Музичне мистецтво XXI століття – історія, теорія, практика*: збірник наукових праць інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка [загальна редакція та упорядкування А. Душного]. Дрогобич–Кельце–Каунас–Алмати–Банська Бистриця: Посвіт, 2020. Вип. 6. С. 201–207.

15. Жовнір С.С. Музыка латиноамериканских композиторов в исполнительской звукозаписи белорусских и украинских гитаристов. *Традыцыі і сучасны стан культуры і мастацтваў*: зб. навук. арт. Вып. 1 / гал. рэд. А. І. Лакотка; Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі. Мінск: Права і эканоміка, 2020. С. 266–269.

Характеристика особистості здобувача. Жовнір Станіслав Сергійович отримав вищу освіту у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» – спеціальність «Музичне мистецтво», освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр» (2015). Навчався в аспірантурі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», спеціальність 025 «Музичне мистецтво» (2016–2020 рр.), працює на умовах погодинної оплати асистентом кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Жовнір С. С. під час навчання в аспірантурі зарекомендував себе відповідальним, послідовним, наполегливим дослідником, який поєднує наукову, навчально-методичну і виконавську діяльність. Його педагогічна праця на кафедрі засвідчила вміння професійно комунікувати зі здобувачами освіти, передавати їм знання і досвід гітарної гри, організовувати сольні й ансамблеві концертні виступи студентів.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації аспірант дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Жовніра С. С. «Творчість латиноамериканських композиторів для гітари: теорія, історія та виконавська практика» у межах фахового семінару, який було проведено на базі кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва Навчально-наукового інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний

університет імені Василя Стефаника», та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Жовніра С.С. на тему «Творчість латиноамериканських композиторів для гітари: теорія, історія та виконавська практика».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Жовніра С.С. відповідає спеціальності 025 «Музичне мистецтво» та вимогам п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

3. Рекомендувати дисертацію Жовніра С.С. на тему «Творчість латиноамериканських композиторів для гітари: теорія, історія та виконавська практика» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Рецензент:

Доктор мистецтвознавства,
професор, професор кафедри музичної україністики
та народно-інструментального мистецтва
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника» М. В. Черепанин

Рецензент:

доцент кафедри музичної україністики
та народно-інструментального мистецтва
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
кандидат мистецтвознавства, доцент І. С. Палійчук

